

UK FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Teze RIGORÓZNÍ práce

Tyto teze tvoří přílohu „Přihlášky ke státní rigorózní zkoušce“

TUTO ČÁST VYPLŇUJE ŽADATEL:

Informace o žadateli:	Razítko podatelny:
Příjmení a jméno: Hiekischová Michaela	
E-mail: hiekischova@seznam.cz	
Telefon (nejlépe mobilní): 604 385 854	
Ukončený obor magisterského studia (název oboru/měsíc a rok ukončení/škola): Veřejná a sociální politika/červen 2010/Univerzita Karlova v Praze	Zaškrtněte zkratku institutu, na který teze rigorózní práce předkládáte: IES ☐ IKSŽ ☐ IMS ☐ IPS ☐ ISS ☒

Předpokládaný název rigorózní práce v češtině:

Politika snižování dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním na Ústecku

Předpokládaný název rigorózní práce v angličtině:

The Policy with an emphasis to reduce the long-term unemployment of people with primary education in selected region - Ústecko

Předpokládaný termín předložení práce (měsíc/rok – vzor: únor/2012):

únor/2011

Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: Mecnář, Karel, KMS IKSŽ UK FSV):

Doc. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D., Katedra veřejné a sociální politiky, ISS UK FSV

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování žadatelem (rozsah do 1000 znaků):

Práce se zabývá trhem práce a vzdělávacím systémem na lokální úrovni. V současné době je kladen velký důraz na pracovníky s vyšší kvalifikací, poptávka po lidech se základním vzděláním se rapidně snižuje. Osoby se základním vzděláním jsou tak ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností a je třeba jim věnovat pozornost. Současné služby politiky zaměstnanosti v okrese Ústí nad Labem nejsou příliš zaměřené na osoby s ukončenou základní školou. Také vzdělávací systém má určité nedostatky, není příliš flexibilní a opomeneme-li nízkou motivaci a vůli některých uchazečů se vzdělávat, mají omezené možnosti se dále učit a získat doklad o dosaženém vzdělání v podobě výučního listu či maturitního vysvědčení. Práce se tedy zabývá především vzdělávací politikou, která by měla představovat prioritu při předcházení problému dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základní školou. Dále se zabývá politikou zaměstnanosti, zejména pak její aktivní formou a nástroji. V závěru jsou navržena opatření, která jsou zacílená na snižování počtu nezaměstnaných se základní školou.

Předpokládaný cíl rigorózní práce, původní přínos autora ke zpracování tématu, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (rozsah do 1200 znaků):

Nezaměstnanost je přirozeným jevem každé moderní společnosti, založené na tržní ekonomice. Velmi však záleží na její míře a délce trvání. Hlavními příčinami dlouhodobé nezaměstnanosti okresu Ústí nad Labem jsou restrukturalizace hospodářství a nízká vzdělanostní úroveň. Okres má vysoké procento uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním, kteří tvoří na Úřadu práce v Ústí nad Labem nejpočetnější skupinu nezaměstnaných (k 31. 12. 2009 jich bylo 44,4 %, v předchozím roce 46,5 %).

Mezi základní cíle práce patří:

- 1) Popsat a vysvětlit příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním na Ústecku v kontextu České republiky.
- 2) Popsat a odhalit slabá místa v současném stavu poskytovaných služeb v oblasti vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti pro osoby se základním vzděláním.
- 3) Formulovat základní problémy bránící v zapojení těchto osob na trh práce.

4) Navrhnout nástroje a opatření k podpoře uplatnění osob se základním vzděláním na trhu práce.

Výzkumné otázky jsem stanovila takto:

- 1) Jaké jsou hlavní příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním na Ústecku?
- 2) Jaké důvody vedou tyto osoby k ukončení vzdělání pouhým základním stupněm?
- 3) Jaké důvody je vedou k předčasnému odchodu ze středních škol?
- 4) Jakými nástroji lze snížit míru dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním?

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Cíle práce a výzkumné otázky

3. Metodologie a zdroje dat

Jako základní zdroje dat budou použity statistické údaje, již uskutečněné výzkumy a analýzy, kvalifikované odhady odborníků, dále budou provedeny hloubkové polostrukturované rozhovory s odborníky na danou problematiku a s uchazeči o zaměstnání v okrese Ústí nad Labem. Pro zhodnocení dlouhodobé nezaměstnanosti bude použita metoda Delphi. Pro zpřehlednění určitých souvislostí zpracuji různá schémata, heuristiky a modely.

4. Základní pojmy a teoretická východiska

Mezi základní teoretická východiska patří teorie dobrovolné a nedobrovolné nezaměstnanosti, teorie lidského kapitálu, sociálního kapitálu, vzdělanostních aspirací, sociální exkluze a segmentace trhu práce.

5. Charakteristika trhu práce na Ústecku

V této kapitole bude popsána charakteristika trhu práce v Ústeckém kraji a v okrese Ústí nad Labem. Podkapitola se bude zabývat také celosvětovou hospodářskou recesí a jejími důsledky.

6. Analýza vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti na Ústecku

Tato kapitola se bude skládat z podkapitoly, která se zabývá nezaměstnaností v rámci Evropské unie, další bude popisovat nezaměstnanost v České republice a těžištěm této kapitoly bude analýza nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Labem.

7. Analýza příčin dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním

Pro strukturaci příčin a důsledků dlouhodobé nezaměstnanosti použiji heuristiku strom problémů. V kapitole se budu zabývat postavením osob se základním vzděláním na trhu práce v okrese Ústí nad Labem, v souvislosti s tím uvedu specifické problémy, spojené s romskou menšinou v okrese. Dále uvedu jednotlivé příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním, zaměřím se na předčasné odchody ze středního vzdělání a důvody nepokračování ve vzdělávání po ukončení povinné základní docházky. Na základě výsledků metody Delphi uvedu v závěru kapitoly kvalitativní vyhodnocení závažnosti jednotlivých příčin - tedy předčasných odchodů a nepokračování ve studiu po ukončení základního vzdělání.

8. Analýza poskytovaných služeb nezaměstnaným se základním vzděláním na Ústecku

V této části se zaměřím na služby, které pro přehlednost rozdělím na služby v rámci sociálního systému, systému politiky zaměstnanosti a vzdělávacího systému.

9. Formulace problémů, bránících v zapojení těchto osob na trh práce

Součástí této kapitoly bude shrnutí jednotlivých poznatků, které vycházejí z předešlých kapitol, především z analýzy příčin dlouhodobé nezaměstnanosti těchto osob a z analýzy poskytovaných služeb, dále pak z vlastní zkušenosti a výsledků metody Delphi.

10. Doporučení pro veřejnou a sociální politiku

Doporučení vycházejí z jednotlivých cílů, které budou znázorněné v metodě strom cílů. Doporučení budou tedy rozdělena dle jednotlivých opatření v rámci sociální politiky, politiky zaměstnanosti, vzdělávací politiky a v souvislosti s omezením diskriminace na trhu práce.

11. Závěr

V závěru bude provedeno celkové shrnutí práce s důrazem na jednotlivá zjištění.

Vymezení podkladového materiálu (např. analyzované tituly a období, za které budou analyzovány) **a metody (techniky) jeho zpracování:**

V první fázi rigorózní práce se opřu o statistická data, které budu čerpat jednak z veřejně přístupných dokumentů, které vytvořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce v Ústí nad Labem a Český statistický úřad a také z interních dokumentů Úřadu práce v Ústí nad Labem a databáze OKpráce, ke kterým mám přístup jako jeho zaměstnanec. Tato data budou sloužit zejména pro vymezení problému a deskripci vývoje trhu práce a dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice, jejích krajích a samozřejmě okresu Ústí nad Labem, jako ukazatel vývoje trhu práce použiji časové řady od roku 2004.

Dále budu vycházet z již uskutečněných výzkumů a analýz, které se zabývají zaměstnaností, trhem práce a vzděláváním. Jako zdroj dat pro zjišťování romské národnosti v okrese Ústí nad Labem budou využity výsledky výzkumu „Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a komunit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“, analýzy organizace Člověk v tísni a kvalifikované odhady pracovníků Úřadu práce v Ústí nad Labem.

V druhé fázi rigorózní práce provedu hloubkové polostrukturované rozhovory s odborníky na danou problematiku. Rozhovory budou koncipovány jako explorační a budou sloužit pro doplnění a prohloubení práce. Experti budou osloveni e-mailem či osobním kontaktem a budou vybíráni dle jejich kvalifikace a pracovní náplni. Pro snadnější zpracování budou rozhovory nahrávány.

Pro komparaci názorů expertů provedu polostrukturované rozhovory s uchazeči o zaměstnání na Úřadu práce v Ústí nad Labem. Jejich výběr nebude náhodný, vybíráni budou na doporučení pracovníků pro zprostředkování či podle toho, zda se účastnili poradenského programu, který jsem sama realizovala či ho zabezpečovala.

Pro zhodnocení zjištěných problémů dlouhodobé nezaměstnanosti osob se základním vzděláním v okrese Ústí nad Labem využiji Delphi metodu. Vybráni budou zástupci z oblasti zaměstnanosti, trhu práce a vzdělávání. Oslovování budou ve třech kolech. Anonymně se budou vyjadřovat k okruhům, které se týkají problémů, jež brání v zapojení osob se základním vzděláním na trh práce v okrese Ústí nad Labem, faktorů ukončení vzdělání základním stupněm, příčin předčasných odchodů ze středního vzdělávání a návrhů na řešení dlouhodobé nezaměstnanosti.

Základní literatura (nejméně 10 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4

Nabízí východiska ke vzniku a řešení nezaměstnanosti. Zabývá se teorií lidského kapitálu a nutností investovat do vzdělání (využití pro teoretický koncept studie).

ČSÚ. Trh práce v České republice 1993 až 2009. Dostupné na: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>

Tyto statistiky poskytují informace o trhu práce v České republice a jednotlivých krajích a budou využity především pro doplnění údajů ohledně míry zaměstnanosti, počtu obyvatel v jednotlivých krajích, vzdělanostní struktury obyvatel či důvodů ekonomické neaktivity.

KALOUS, Jaroslav, VESELÝ, Arnošt. Teorie a nástroje vzdělávací politiky. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006a. 172 s. ISBN 80-246-126-7

Nabízí teoretická východiska, vztahující se ke vzdělávacímu systému. Od aktérů vzdělávací politiky, legislativě ve školství až po kurikulární reformu. Tvoří tedy podkladový rámec pro psaní práce především v souvislosti s problematikou vzdělávání.

KALOUS, Jaroslav, VESELÝ, Arnošt. Vybrané problémy vzdělávací politiky. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006b. 159 s. ISBN 80-246-1262-3

Z této publikace budou využity především koncepty lidského, sociálního a kulturního kapitálu, koncept celoživotního učení, multikulturní výchovy a vzdělávání dětí se speciálními potřebami s nastíněním problémů v současném vzdělávacím systému. Bude tedy tvořit podkladový a teoretický rámec.

KUCHAŘ, Pavel. Trh práce, sociologická analýza. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1383-3

Práce analyzuje situaci na trhu práce, zabývá se teorií lidského kapitálu, rizikovými skupinami a podmíněností trhem práce, argumentuje na základě tabulek, grafů a indikátorů. Tvoří teoretickou základnu.

MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-901424-9-4

Bude tvořit podkladový rámec při psaní studie, vztahuje se k sociálním aspektům dlouhodobé nezaměstnanosti a jejím důsledkům. Nabízí možná teoretická východiska související s nezaměstnaností.

MATĚJŮ, Petr, STRAKOVÁ, Jana. (Ne)rovné šance na vzdělání: vzdělanostní nerovnosti v České republice. Praha: Academia, 2006. 1. vyd. 411. s. ISBN 80-200-1400-4

Propojuje teoretická východiska s praktickými analýzami. Bude využita především v souvislosti s teorií vzdělanostních aspirací.

MPSV. Čtvrtletní statistika nezaměstnanosti. 2004c, 2005c, 2006c, 2007c, 2008c, 2009c [cit. 22. 1. 2010] Dostupné na: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>>

Statistiky poskytují informace o situaci na trhu práce v České republice, jednotlivých krajích a okresech. Budou využity především při vymezení problému a pro srovnání s okresem Ústí nad Labem. Informace se týkají především míry nezaměstnanosti, počtu nezaměstnaných a volných pracovních míst.

MPSV. Hlavní směry zaměstnanosti 2005 - 2008. Dostupné na: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/evropskastrateg>>

Jedná se o hlavní strategické směry evropské politiky zaměstnanosti, které budou využity pro srovnání realizace politiky zaměstnanosti na Úřadu práce v Ústí nad Labem.

MPSV. Národní lisabonský program 2008 – 2010. [cit. 10. 1. 2010]. Dostupné na: <http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/narodni_akcni_plan>

Umožňuje vyhodnotit konkrétní reformní kroky, popisuje současný a žádoucí budoucí stav. Je využitelný pro tvorbu a směr politiky zaměstnanosti a zhodnocení implementace služeb zaměstnanosti na Úřadu práce v Ústí nad Labem.

POTŮČEK, Martin. Sociální politika. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X

Podává informace o různých politikách, čímž poskytne vhled do sociální problematiky a vzájemného ovlivňování a prolínání konkrétních politik.

SIROVÁTKA, Tomáš. Marginalizace na pracovním trhu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997.

138 s. ISBN 80-210-1716-3

Kniha podává komplexní informace o trhu práce v souvislosti se sociálním vyloučením a marginalizací. V práci bude využit především pohled na příčiny sociální exkluze z pohledu teorie lidského a sociálního kapitálu a segmentace trhu práce.

ÚLOVCOVÁ, Helena, BUBÍKOVÁ, Milena, VICENÍKOVÁ, Tereza, HYŤHA, Pavel. Předčasné odchody mladých lidí ze středního vzdělávání. Praha: NÚOV, 2006. 47 s. ISBN 80-85118-99-8

Vypracovaná analýza bude sloužit jako podklad pro kvalitativní zjištění faktorů, proč se mladí lidé rozhodnou nepokračovat ve studiu na střední škole nebo z jakého důvodu ji předčasně ukončí, získaných v souvislosti s rozhovory a Delphi metodou.

VESELÝ, Arnošt, NEKOLA, Martin a kol. Analýza a tvorba veřejných politik. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. 407 s. ISBN 978-80-86429-75-5

Publikace slouží jako základní rámec pro vymezení a zpracování metod v rigorózní práci. Je tedy využita především v praktické části práce. Je však také nápomocna při tvorbě struktury práce a při vymezení a formulaci problému.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Stanovuje právní rámec úřadů práce a realizaci pasivní a aktivní politiky zaměstnanosti, konkrétně pak zejména § 2, 33, 104 - 120.

ÚP v ÚL. Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009. Dostupné na: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ul_info>

Především při formulaci a vymezení problému dlouhodobé nezaměstnanosti a charakteristice trhu práce v okrese Ústí nad Labem budou využity grafy a tabulky, které podávají informaci o trhu práce a implementaci politiky zaměstnanosti v okrese Ústí nad Labem. Je nutné čerpat ze statistik ze všech výše uvedených let.

Dále budou využívány webové stránky:

www.ilo.org

www.oecd.org

europa.eu

Cílem je získat přehled o aktivitách výše zmíněných mezinárodních a nadnárodních organizací, aktuální situaci v jednotlivých oblastech a postoj k jejich řešení. Slouží tedy jako vzhled do problematiky.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BÁNOVEC, Ladislav. Sociální exkluze, nezaměstnanost a vzdělá(vá)ní. Praha: UK FSV, 2006. 116 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky

ČECHOVÁ, Kristína. Aktivní politika zaměstnanosti. Praha: UK FSV, 2006. 98 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Institut ekonomických studií

DOLEŽELOVÁ, Hana. Politika zvyšování míry zaměstnanosti starších osob v České republice. Praha: UK FSV, 2007b. 114 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky

HAVLÁTOVÁ, Lucie. Dlouhodobá nezaměstnanost ve vybraných regionech ČR. Brno: MU, 2010. Bakalářská práce (Bc.). Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní

LEŠÁKOVÁ, Gabriela. Dlouhodobá nezaměstnanost a strategie nezaměstnaných. Hradec Králové: UHK PF, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta

MACKE, Petr. Efektivnost aktivní politiky zaměstnanosti s důrazem na dlouhodobou nezaměstnanost v Ústeckém kraji. Praha: VŠE, 2009. Bakalářská práce (Bc.). Vysoká škola ekonomická v Praze

RADOVÁ, Marcela. Nezaměstnanost jako politický problém. Praha: UK FHS, 2008. 57 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií

ROLLOVÁ, Denisa. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: UK PF, 2009. 66 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum / Podpis studenta

30. 12. 2010

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO OBORU:			
Rozhodnutí:		Schváleno ☐	
		Neschváleno ☐	
Důvody případného neschválení práce		Téma je již zpracované ☐	
		Špatně formulované téma a cíl ☐	
		Špatně zvolená metoda práce ☐	
		Nedostatečná rešerše literatury ☐	
		Nevhodně zvolené prameny ☐	
		Nedostačující úroveň tezí ☐	
		Jiné	
		
		
Navržený konzultant	Souhlas konzultanta navrženého vedením institutu	Příjmení a jméno	Datum /Podpis
	
Návrhy na další konzultanty (v případě, že takové návrhy z jednání vedení institutu vyplynou)		Příjmení a jméno	Příjmení a jméno
	
Schválené teze převzal/a žadatel/ka		Příjmení a jméno	Datum /Podpis
	
Návrhy na oponenta: Vedení institutu na svém zasedání dne navrhlo, aby předloženou práci oponoval/a:		Příjmení a jméno	
		